

PREDICATORIULU

SATEANULUI ROMANU.

SCRIERE PERIODICA

pentru

predici si alti articuli dein sfer'a basericésca.

Preparatiunea trupuriloru mortiloru pentru inmormentare.

— STUDIU LITURGICU. —

— *Premiatu cu diece galbeni imperiali.* —

(Contenutare).

3. Imbracarea trupului in vestminte noue funebrale.

Vedu inaintea mea person'a adorabila a Mantuitoriu-
lui, cum sta in faci'a poporului, ce-i asculta cuvintele d-
dieesci, asceptandu trei dile langa densulu, fora a avé la
sene merinde, cu ce se-si stempere fomea, ce-i torturá....
Anim'a lui ddiécésca se misca spre compatimire.... „*Mi este
mila de poporu!*“⁴⁷⁾

Acolo jace mortulu in cas'a s'a, in mediuloculu bu-
nuriloru s'ale. Ce folosu! Nu mai suntu ale lui. Nu mai
sta nemicu la dispusetiunea lui, nu se mai misca nemicu
la mandatulu lui. — Curtea lui? cemeteriulu, — Cas'a lui?
grop'a, — Tota averea lui? secriulu. — Golu a esitu dein

⁴⁷⁾ „In diebus illis, cum turba multa esset, nec haberent quod
manducarent, convocatis discipulis ait illis: Misereor super turbam,
quia ecce jam tridus sustinent me, nec habent, quod manducant.“
Marc. VIII. 1-2.

pantecele mamei s'ale, golu reintorna in sinulu naturei mame. ⁴⁸⁾

'Lu potu lasá, se cuvine ore a-lu lasá asiá?! Au nu prémarese, însusi Mantuitoriulu, imbracarea celoru goli, cá una opera de misericordia?! ⁴⁹⁾ Si cine este mai golu, mai miseru, de-câtu unu mortu?!

Sî decorulu, sî pietatea pretinde a-lu imbracă, a-lu provedé cu garnítura cuvenintiosa pentru nou'a s'a locuintia. ⁵⁰⁾

Datina domestica acést'a la crestini dela murgítulu crestinatatii. Dar modulu îmbracarei nu a fostu totu ace-l'asi.

In secelele prime dupa esemplulu immormentarei trupului Rescumperatoriului nostru ddieescu, care fu asediatu spre repausu, in mormentu de piétra, infasiuratu in giulgiu ⁵¹⁾, iubiau crestinii a învelí mortii loru *in linteole albe de giulgiu*, in form'a infasierei prunciloru, precum erá in usu si la evrei, cá astfelu omenii, dupa cuvintele venerabilului *Beda*, asié se jaca in morte cum jaceau odiniora in auror'a vietiei, se fie incatusiati in secríu, precum eráu incatusiati odiniora în léganu ⁵²⁾

Astfelu dupa „*Rom'a subterr.*“ a lui *Bosi* sî *Aringhi* la saporile facute in catacumbele Romei, trupurile a mult;

⁴⁸⁾ „Nudus egressus sum de utero matris meae nudus revertar.“ Job. c. I v. 21.

⁴⁹⁾ „Eram nudus, et cooperuitis me.“ Math. XXV. 36.

⁵⁰⁾ „Contege corpus illius (mortui), et non despicias sepulturam illius“ Eccl. XXX. VIII. 18.

⁵¹⁾ „Joseph..... petiit corpus Jesu, et depositum involvit Sindone“ Luc. XXIII. 52.

⁵²⁾ „Aequum quippe erat, hominem reddere ad sua initia, ut quemadmodum lucem auspicatus fuerat, ita jaceret mortuus; non tantum in cunis, sed etiam in sepulchro vincula pateretur.“ (*Beda Ven. De locis sanct. c. 5.*)

martiri fusera aflate infasiurate in vestminte albe. S. Jeronimu constata ace'asi datina, scriindu despre una mu-
iere martira, că preotii, a caroru detorintia erá, i invelira
trupulu sangerosu in linteolu ⁵³⁾, Prudentiu canta despre
invelirea cadavreloru in linteole de colore luminata alba,
ca despre unu ritu generalu. ⁵⁴⁾

Dar nu peste multu se introduse datin'a, a dá mortilo-
loru deasupra linteoleloru albe sî alte vestminte noue
de diverse colori si forme, diferite de cele ordinare de
tote dílele, preparate anume, tragundu-lise uneori in peti-
ore si calciuni in semnulu, ca stau gat'a a plecă dupa chia-
marea Ddieasca la tribunalulu cerescu ⁵⁵⁾; remanendu cu
incetulu vestmintele albe rezervate ca unu privilegiu pentru
prunci sî fetiore, in tipulu nevinovatiei si a curatiei loru.

Acum S. Joa nu g. d. a. cunosce acestu usu alu vest-
minteloru noue funebreale, indegetandu si la sensulu loru
misticu, ca simbole ale nestrictatiunii nostre. ⁵⁶⁾

Panace cei meseri — precum se vede din Tertuli-
anu — se ingropau din contribuirile publice facute de
credintiosi la S. Liturgia, ⁵⁷⁾ imbracati de siguru onestu,
dar cu simplatate amesurata starii loru; avutii desvoltau

⁵³⁾ „Clerici, quibus id officii erat, cruentum linteo cadaver
obvoluerunt“ (S. Hieron. ep. XLIX. ad Innocent.)

⁵⁴⁾ „Candore nitentia claro praetendere linteum mos est“ (Pru-
dent, Hymn. X. De exequiis mort.)

⁵⁵⁾ „Nec debent indui vestibus communibus, prout in Italia
fit. Et ut quidam dicunt, debent habere caligulas circa tibias, et
sotulares in pedibus, ut per hoc ipsos esse paratos ad iudicium re-
praesentetur.“ Durand. Ration. VII. 35.

⁵⁶⁾ „Novis vestibus mortuos induimus, novum vestimentum in-
corruptibilitatis nostrae praesignificantes (S. Chrysost.)

⁵⁷⁾ Modicam quisque stipem menstrua die apponit. inde
non epulis, nec potaculis, nec ingratis voratrinis dispensatur, sed
egenis alendis humanisque (Tertull. Apolog. XXXIX)

mare pompa la immormentare, si ornamentele loru funebreale erau de comunu de materia si preparatiune pretiosa, cum adeveresce S. Augustinu vorbindu despre pomp'a desvoltata la ingropatiuni ⁵⁸⁾ ce'a ce intruneori escedá pana la unu lucsu neratiunalu, — lucru, care lovindu-se in spiretulu santei nostre religiuni, SS. parinti se incingu in contra-i la lupta infocata, combatendu-lu cu tota fortia docintiei. Ce folosu! eschiamo cu indignatiune S. Joa nu g. d. a. de acést'a pompa? Prin vestmintele pretiose sí aurite, cu cari adornati mortii, ce ajungeti alt'a, decatu ca desceptati invidia sí recriminari, sí deschideti gurele tutororu în contra loru, toti erumpu in cuvinte de indignatiune si blastema mortulu, care nu incetá a resipi banii cá nebunulu neci dupa morte. — ADAUGETI REULU, CÀ ORE-CANDU MORMINTELE AVUTILORU SUNTU ESPUSE LA PROFANATIUNI PRIN POMP'A SCUMPA A IMBRACAMINTELORU LORU.

In daru incuiatoriele, in daru usiele, in daru custodii, le sparge lacomi'a de bani! ⁵⁹⁾ Aceleasi cuvinte de condem-nare a acestui abusu in vestmintele funebreale, ne suna si de pe buzele santului Jeronimu, care striga, cu una ironia amara, contempuraniloru sei: Crutiati, crutiati celu pucinu averile vostre, de cari atâtu vi este lipitu sufletulu!

⁵⁸⁾ *Pompa est funeris . . . involvitur pretiosis vestibus!* (S. August. in psal. XLVIII serm. 1)

⁵⁹⁾ „*Quae utilitas? Cum enim defuncto multam substraveris vestem pretiosam et auratam, nihil aliud, nisi maiorem invidiam et criminationem attuleris, et adversus defunctum omnium ora aperueris, dum singuli rumpuntur indignatione, et mortuum exsecrantur, qui ne post obitum quidem insanire in pecunias desiverit. Huc accedit aliud malum, quod furum oculi irritantur. Pauperis enim cadaver nemo spoliare curat, ipsa indumentorum vilitate tutum. Hic autem obices et serae, fores atque custodes, omnia in cassum adhibentur, cum pecuniarum aviditate nihil non audeant, qui talibus maleficiis se assuefecerunt.* S. Chrysost. serm. 5. de S. Anna.

Pentru ce infasiurati mortii vostri in vestminte aurite? Pentru ce nu înceta ambițiunea in midiloculu doliului și alu lacrimeloru? Séu dora cadavrele celoru avuti nu potu putredf, decatu in metasa? ⁶⁰⁾ —

Eca la astfeliu de cuvinte i rapesce insufletirea apostolica; și déca s'aru deschide astadi mormintele lor, și s'aru scolá acesti mari barbati la noua viétia, privindu la abuserile de pompe nefolositorie, ce se facu la unele ingropatiuni și astadi spre a satisface vanitatii desierte, oré nu s'aru vedé constrinsi a descinde éra in arena și a se sufulcá la noua lupta?!

Peste totu vestmintele funebrele — ce'a ce e naturalu — variau multu ca sf astadi dupa starea sf demnitatea celoru morti. Pontificii, patriarccii, episcopii, preotii, diaconii, monacii, imperatii, ducii, sf alte persone constituite in demnitate, se ingropau cu insemnele sf in ornamentele distinctive ale rangului lor.

Astfeliu nara Eusebiu despre Constantinu celu mare, cà fú pusu in secriu adornatu cu insemnele regale, cu purpura și diadema. ⁶¹⁾ Ace'a-si constata Bolandistii in actele martiriloru despre pontificele Adrianu, despre S. Ignatu patriarculu din Constantian'a etc. sf Baroniu despre Petru Alesandrinulu, care fú pusu spre repausu in vestmintele sale preotiesci ⁶²⁾ ce'a ce se prefacú

⁶⁰⁾ „Parcite quaeso vos, parcite saltem divitiis, quas amatis. Cur et mortuos vestros auratis involvitis vestibus? Cur ambitio inter luctus lacrymasque non cessat. An cadavera divitum nisi in serico putrescere nesciunt?! (S. Hieronym. in vita S. Paul. eremit.)

⁶¹⁾ „Fumus imperatoris in arca aurea sublime jacens, regii insignibus, purpura scilicet ac diademate, honoratum.“ (Euseb. Vita Constant. IV. 66.)

⁶²⁾ „Indutus sacerdotalibus vestibus . . . sepulturae mandarunt.“ (acta s. Petri Ales. apud Baron. ad ann. 310. num. 10.)

in una regula generala atâtu in baseric'a occidentala ⁶³). câtu sî in cea orientala ⁶⁴).

Ba in tempurile, candu nu erau atâtu de neindatinat austeritatfle mortificatiunii, ca astadi, unii pentru de a ordinî si in groapa asiá, cum au petrecutu in vietia, lasáu, dupa Durand u, a fi immormentati in cilicie, in semnulu penentintiei, in care au traitu sî au moritu ⁶⁵).

Incununarea mortfloru cu cunune de flori, cum erá datina la pagani, trecea in ochii crestiniloru antichi de una superstitiune pentru asemenatarea, ce o are cu ritulu incununarii idoliloru usuatu la pagani, — deunde s. Clemente Alexandrinulu privesce in aceste cunune unu semnulu alu repausului lipsitu de speranti'a vietiei, aruncandu in faci'a paganiloru acus'a, ca 'si incununa mortii, cum si incununa idolii inanimati, ca sî candu ar dechiará prin ace'a, cà i credu mortii, stînsi in eternu ⁶⁶). Minuciu felice constatandu, cà crestinii nu-si adorna mortii cu flori vesceditorie ca unii, cari ascepta a primi dela Ddieu cunun'a impletita din flori immortale — cunun'a nemorirei, i-denéga acestei datine sî ensasi rationabilitatea, càci ce trebuintia are celu fericitu, sî ce bucuria celu nefericitu

⁶³) „Clerici vero si sint ordinati, illis instrumentis iaduti sint, quae requirunt ordines, quos habent.“ (Durand, Ration. VII. 35).

⁶⁴) „Pontificem quidem sive sacerdotem . . . propriis suis vestimentis indui praecipit Ecclesia . . . Pontificiis sive sacerdotibus indumentis circumdant . . . Si vero vita functus fuerit Monachus . . . monachalibus eum circumdant vestibus“ (Symeon Thessal. can. CCCLXI.)

⁶⁵) „Quidam vero cilicio induuntur, ut hac veste insignia poenitentiae repraesentent; nam cinis et cilicium arma sunt poenitentium“ (Durand. Ration. VII. 35.)

⁶⁶) „Mortuos coronant, quemadmodum idola eo facto mortua esse adserentes (Clem. Alex. Paedagog. II. 8.)

de flori peritorie?!⁶⁷⁾. — — Cene nu vede inse, ca prin aceste nu se condamna, nu pote fi condamnata datin'a introdusa mai tardiu si latita forte, de a pune in semnu de distinctiune flori impletite, ori cununa pe pieptulu, ori pe secriulu teneriloru si tenereloru repausati in verginitate; cu atatu mai pucinu datin'a pia universală, de a condecora cu flori si ghirlande de flori mormintele, crucile si monumintele redicate asupra morminteloru, unde jacu puse spre repausu osele iubitiloru nostri, cari paru a striga repausatului in mormentu: cu aceste flori traesce in sufletele nostre memori'a t'a scumpa. Nu te vomu uită!

Si acum, e necesariu ore a areta invetiatur'a edificatoria, cuprinsa in acest'a ceremonia ca semburulu in cogia?! Dar au nu a primitu crestinulu in s. Botezu vestmentu albu, asiă numit'a crusma, in semnulu nevinovatiei ange-resci si a luminei ceresci, in care imbracase Christosu sufletulu lui ca intr'una haina de nunta?! Au nu juruf crestinulu in s. Botezu, a pastra acestu vestmentu alu curatiei si dreptatii nepetatu pana la resuffarea cea dein urma?! Eca linteolulu albu, luminatu, ca unu semnu, ca si-a sustienutu cu barbatia loculu in numerulu aceloru pucini alesi din Sardes, despre cari scrie apostolulu, ca nu si-au intinatu vestmintele loru, si ca in resplata se voru imbraca in vestmentulu stralucitu alu gloriei, commoscenitori cu Cristosu⁶⁸⁾; seu eca vestmentele noue funebrele ca simbolu, ca deca din slabitiune omenesca si-a intinatu cu peta lumesca hai-

⁶⁷⁾ „Nec mortuos coronamus, cum et beatus non egeat, et miser non gaudeat floribus, Nec adnectimus arescentem coronam sed a Deo aeternis floribus vividam sustinemus.“ (Minuc. Fel. XII.)

⁶⁸⁾ „Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua; et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt.“ Apos. III. 4. —

n'a nevinovat'ei primite in Botezu, imbracatu dein nou prin penetintia in dreptate și sant'ă, ca nou omu, curatu și dreptu pornesce pe calea eternitatii la creatoriulu seu ⁶⁹⁾.

(Va urmá.)

J. P. Someșianulu.

Predice pentru Postulu mare. — Despre S. Penitentia.

De Nicolau Marcusiu Capelaan și Proto-Diaconu Res. Catedr. din Oradea mare.

III.

Despre propusulu (fagaduinti'a) tare.

Juratu-mánu si mi-am propusu cá se pazescu judecátile dreptatiei t'ale! Psalmu XVIII v. 106.

Profetulu Davidu cugetandu la dulcéti'a și folosulu mare a porunciloru lui Ddieu, din iubirea cea din Iontru a animei s'ale catra acelea, s'a juratu și si-a propusu cá se padiesca judecátile dreptatiei Domnului. — Asié trebuie se facému și noi I. m. decumva voimu a ne impacá cu Ddieu, și déca voimu a fi a lui Ddieu, adeca, — dupace cu ajutoriulu Spiritulu Santu, ni-amu cunoscutu pecatele și amu stérnitú in noi o adevérata parere de reu și ura catra pecatele facute, — trebuie se ne propunemu tare a ne indreptá viéti'a și a tiené tote poruncile lui Ddieu și a san-tei mame baserice cá si cum ne-amu fi juratu cá se pá-dímu judecátile dreptatii Domnului.

Si óre ce este propusulu (fagaduinti'a) tare? Propusulu tare este I. m. voínti'a tare și hotarita de a ne indreptá viéti'a și a nu mai pecatui, — ce nu e alt'a, decatu urmarea parerei de reu despre care ve vorbiseram in Dominec'a trecuta.

Séu nu fiesce-care din noi déca ni-se intempla prin negrigire, séu nesocotintia cev'a rusine séu dauna (paguba)

⁶⁹⁾ Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis! (Ephes. IV. 24.) —

ne propunemu tare cà pre venitoriu vomu grigf mai bene si vomu incungiurá tote, cá se nu ni se intemple éra-si ceva rusine séu dauna?!

Cu catu mai tare trebuie se facemu noi acést'a, candu e vorba despre daun'a, rusinea si reutatea pedepseloru vecinice ale iadului, — si despre daun'a (pagub'a) si pierderea mantuirei sufletului nostru; — cu catu mai tare dîcu trebuie se ni propunemu cà vomu incungiurá pre venitoriu tote, ce ni-arn poté causá pierderea sufletului, — si din contra, cà vomu implini tote acelea, prin cari scimu, ca vomu cascigá iubirea lui Ddieu si mantuirea sufletului.

Acésta sincera si acurata voia, de a ne indreptá viéti'a, intru atat'a e delipsa, incatu fora de acést'a, nu se da iertarea pecatelor. — Au cum pote cugetá omulu, ca Ddieu f-i va iertá peccatele, pana ce nu le va parasí omulu acelea, — si óre are acel'a voia deplena a le parasí, care mereu incarca peccate preste peccate? de unde apriatu urméza; cà lips'a propusului (fagaduintiei) tare este caus'a multoru marturisiri mincinoase séu sacrilege.

Acést'a, adeca *fagaduintia tare*, fiindu un'a dintre cele mai de lipsa parti ale penitintiei, voiescu a vi aretá astadi: I. Cum vomu poté stêrni in noi propusulu (fagaduinti'a) tare si II. Cum trebuie se aretamu noi ace'a, cà intru adeveru ne vomu indreptá. Fiti cu luare amente!

I.

Santulu Paulu, càindu-se asupr'a aplecarei omului spre reu si nestatornici'a lui in celea bune, dice: *Vedu alta lege intru medulariele (membrele) mele luptandu-se in contr'a legeri mentiei miele si facându-me sierbu peccatului, care este intru medulariele miele* ¹⁾.

¹⁾ S. Ap. Paulu in Epist. catra Romani c. VII v. 23—24,

Dara acestu santu apostolu nu desperéza, cá si cum nu ar' poté voi si lucra benele, desí simtiesce in Iontrulu seu cev'a boldu care 'lu indémna spre reu, ci cu *darulu lui Ddieu* se mangaia si cu tota increderea dice: *tote le potu intru Christosu, celu ce me intaresce* ¹⁾; Pentru ace'a desí voi'a nostra e plecata spre reu, si e nestatornica in celea bune, totusi nu trebuie se desperamu, cá si cum nu ne-amu poté indreptá viéti'a, si nu amu poté voi si lucra benele, — nu trebuie se desperamu I. m., pentruca cu *darulu lui Ddieu* potemu si voi si lucrá benele numai se nu ne incredemu, cà ar' veni dela noi benele ce-'lu facemu, ci se multiamimu lui Ddieu pentru tote, precum ne invetia Santulu Apostolu Paulu dicîndu: *Care lucréza intru noi si cá se voimu si cá se lucramu dupa buna vointi'a s'a* ²⁾, adeca si ins'a-si schinte'a prima a vointiei bune, care ne indetoresce a voi binele este darulu lui Ddieu intru noi.

Apoi I. m. precum in totu ce e bunu, asié si in propusulu (fagaduinti'a) tare séu intru indreptarea vietiei noastre numai si numai darulu lui Ddieu ne pote ajúta, — éra Ddieu ni va si dá darulu seu santu, decumva 'lu vomu cere cu anima infranta, pentru ace'a la propusulu (fagaduinti'a) tare e neaperatu de lipsa a) rogatiunea, b) meditatiunea séu cugetarea pia la darurile lui Ddieu.

Celu ce voiesce seriosu a se indreptá, acel'a trebuie se se roge, se céra dela Ddieu cu tota umilinti'a, cá se-i dé anima adeverata de indreptare, se-i dé darulu virtúfloru crestinesci, — adeca ací asié trebuie se fia omulu, cá celu mai greu morbosu, care din anima doresce a se vindecá. Au candu e omulu morbosu, nu totu ace'a díce gemundu:

¹⁾ S. Ap. Paulu in Epist. catra Filipeni c. XV v. 13.

²⁾ S. Ap. Paulu in Epist. catra Filipeni c. II v. 13.

Domne da-mi sanatatea, care o am avutu!? Cu catu mai tare suntemu detori a ne rugá, a cere darulu lui Ddieu, in morbulu (bola) sufletului nostru, candu gememu in noroiulu greu alu peccatorulu, — cu catu mai adinsu trebue atunci se ne rogamu, cá se aprinda Domnedieu intru noi foculu iubirei s'ale, se ni dé spiretulu indreptarei adeverate.

Vomu poté mai departe stêrní in noi propusulu (fagaduinti'a) tare si prin meditatiune seau prin cugetarea seriósa la vistieriele nesecate ale darurilor lui Christosu, si la nefericirea cea mare, in care ne duce peccatulu, — bene-însemnându-ne, cá singuru darulu lui Domnedieu e acel'a, care póte avé si in adeveru are pretiu si folosu mare si in lumea acést'a, càci lumea cu tóte desfatarile s'ale va trece, se va finí, ér' darulu lui Domnedieu, nu numai aici pre pamentu ne casciga unu bene mare: *pacea si leniscea sufletului*, — cf ne petrece inca sí pana dincolo de mormentu, asigurându-ne nóue viéti'a cea mai fericita a veciniciei.

Se ne rogámu dara, I. m., pentru darulu lui Domnedieu, care se întarésca si se benecuvinte tóte întreprinderile nóstre din lumea acést'a, si se ni cascige viéti'a de veci, — éra peccatulu se-lu urímu din tóta anim'a, cá numai asia avendu propusu tare cá acést'a va fí deplena penitenti'a nóstra; — éra cum vomu aretá noi indreptarea vietiei nóstre, seau cum vomu aretá cá amu pusu fagaduintia tare de a ne indreptá vietii'a, ve voiú aretá in partea

II.

Precum totu pomulu se cunósce din fruptele s'ale, asié sí totu omulu din faptele s'ale. Pomulu, care nu produce decátu frundie si flori, nu merita alt'a decátu se se

taie si se se arunce in focu, — asié si omulu, care numai cu gur'a, numai prin cuvente promite îndreptare, ér' in adeveru nu se îndreptá, nu se póte díce îndreptatu, neci se póte împartesî daruriloru, cari isvorescu din sant'a taina a penitentiei, deóre-ce nu prin cuvente, cì prin fapte trebuie se-'si arete omulu îndreptarea s'a si a vietiei s'ale si anume: a) prin încungiurarea ocasiuniloru ducatórie la pecate, b) prin restituirea daunei cauzate deaprópelui, c) prin impacarea cu inimizii sei si d) prin implenirea conscientiosa a detorintieloru statului seu.

Dupa marturisirea Spiritului santu trebuie se încungiuràmú tóta ocasiunea rea si ducatória la pecatu, càci precum dice Domnulu: *celu-ce iubescé primesidi'a (periclulu) in primesidia va si perí!*¹⁾

Seau póte omulu ascunde foculu in sinu fora de a-'si arde vestimentulu seu, — seau póte omulu calcá cu petiorulu pre focu fora cá se-'lu arda? — Chiar' asié suntu ocasiunile ducatórie la pecate, pentru ace'a I. m., cel'a-ce are voia adeverata a se îndreptá, acel'a trebuie se încungiure tóte ocasiunile, — asié d. e. celu betívu, déca voiesce a se îndreptá, trebuie se încungiure nu-numai beatur'a nesatíosa cì si cârciumele si chiar' prietenii acei'a, cari l'aru duce la beutura nesatíosa, — asemenea furii, clevetitorii, desfrenatii, decumv'a voiescu a se îndreptá trebuie se încungiure tóte ocasiunile cari ducu la astfelu de ecate.

Trebuie mai departe se reintórcemu (se restituimu) daun'a facuta in averea seau onórea deaprópelui nostru, acést'a o poftescé dela noi nu-numai Domnedieu, cì chiaru si mintea cea sanetósa candu ne impune, cá se dàmú fia-

¹⁾ Prof. Sirachu c. III. v. 25.

carui'a cu ce î-i suntemu detori, — de amu facutu cuiv'a cev'a nedreptate se-i resplatim, fora acést'a nu pôte fi securitate publica si se nimicesce dreptulu deosebitu alu fiesce-carui'a omu. *Dăți tuturoru cu ce sunteti detori!* dîce santulu Apostolu alu neamuriloru. ¹⁾ Dar' neci nu se potu pocăi adevratu ómenii acei'a, cari nu reintorcu (restituiescu) daun'a facuta altui'a, si atari ómeni neci nu potu dobândi iertare de pecate, — pentru ace'a sî s. Augustinu dîce: *nu se iërta pecatulu pana nu se reintórce lucrulu înstrenatu.*

Mai departe propusulu (fagaduinti'a) tare de a ne îndreptá viéti'a nóstra trebuie se o aretamu sî prin impacarea cu inimizii nostri si cu acei'a, cari ne-au facutu cev'a reu, — la acést'a ne îndetoresce insusi Domnulu nostru Isusu Christosu dîcîndu: *iubíti pre înimizii vostri, faceti bene celor'a ce ve urescu pre voi!* — la acést'a ne îndetoresce mai departe si rogatiunea Domnului, in care in tóta diu'a ceremu dela Domnedieu *se ne ierte nóue pecatele nóstre precum si noi iertamu gresítiloru nostri,* — càci prin acést'a noi însi-ne dîcemu judecata asupr'a nóstra, cerêndu cá Domnedieu numai atunci se ne ierte nóue pecatele nóstre, déca sî noi vomu iertá gresielele deapropelui nostru.

Mai pre urma trebuie se aretamu propusulu (fagaduinti'a) tare de a ne îndreptá viéti'a nóstra si prin implinirea acurata si conscientiósá a deregatoriei si detorintieloru starei nóstre, in care ne aflamu.

Domnedieu a ziditu pre omu spre lucru, cá paserea spre sboratu, si ficcare omu e liberu a-si alege sîe-si carier'a prè care socóte cà va poté fi fericitu, — acarei alege trebue se fía mai vêrtosu cu privire la fericirea veci-

¹⁾ S. Ap. Paulu catre Romani c. XIII. v. 7.

nica, — de unde apoi urméza, cà fiecare omu e detoriu a-si implení detorintiele carierei, ce singuru de buna-voia si-a alesu.

Éca dara, I. m., cum trebuie se fía propusulu (fagadu-inti'a) tare, si cum trebuie se o aretamu noi ace'a, cá se fía deplena penitenti'a nóstra, — si fiendu-cà, precum dîce santulu Augustinu, numai atunci e adeverata pocainti'a nóstra, candu asié urîmu pecatele, câtu mai multu nu le facemu, si candu asié ne càîmu de ele, câtu suntemu mai gata a suferí ori-ce in lume, decâtu a-le repetî acelea, — se ascultámú sfatulu Spiritului santu, care ne dîce: „*fîule pecatuít'ai? — de acumu se nu mai pecatuesci si pentru celea de mai inainte ale t'ale rógà-te, cá se tî-se ierte tée*“¹⁾).

Se ne propunemu dara, I. m., si se ne jurúmu, cà decumv'a amu fostu asié nefericiti de amu vatematu pre Domnedieu prin pecate, acumú suntemu gata a ne indreptá cu adeveratu si a nu mai pecatuí, — se dîcemu cu Psalmistulu: *juratum'am si mi-am propusu cá se pazescu judecatîle dreptatiei t'ale*; se cântámú si noi cu sant'a baserica: *Resarítá primavér'a postului si flórea penitentiei, deci se ne curatímú pre noi fratíloru de tóta spurcatiunea!*²⁾.... cà numai asié potemu fí siguri despre iertarea pecatelor si mantuirea sufletelor nóstre. AMINU.

¹⁾ Intieptiunea lui Sirachu c. XXI. v. 1.

²⁾ Miercuri in septeman'a bréndiei la inseratu.

IV.

Despre marturisire.

De vomu marturisi pecatele nostre, credintiosu si dreptu este — Ddiu — cá se ni ierte pacatele si se ne curatiésca de tota nedreptatea. S. Joani Ep. ap. I c I. v. 9.

Mantuitoriulu nostru Isusu Christosu, — care pentru ace'a s'a coboritu din ceriu, pentru ace'a s'a facutu omu, in trupu asemene noue, cá se cerce si se mantuésca pre celu ce erá pierdutu — iertandu odata pecatele unui bolnavu i-i dise: *éta te-ai facutu sanetosu, de acum'a se nu mai pecatuesci!*¹⁾ asemenea a lasatu pre o muiere pecatosa dicîndu-i: *credinti'a t'a te-a mantuitu mergi in pace!*²⁾

Chiar' asié si preotulu, — candu siede in scaunulu infricosiatu alu santei marturisirii, este in loculu lui Ddiu unde Ddiu e de facia intre preotu si celu ce se marturisesce, — numai atunci pote deslegá de pecate, candu vede, cá omulu are voia tare de ase indreptá si cu tota increderea 'si descopere si marturisesce pecatele s'ale si prin deslegare casciga iertarea acelor'a resunandu-i si lui cuvintele: *mergi si de acum'a se nu mai pecatuesci!*

Ace'a I. m., cá se ni descoperimu noi pecatele unui omu asemenea noue, inse impoternicitu spre ace'a de Ddiu, o poftesce dela noi insusi Ddiu, candu dice: *marturisi-tive pecatele vostre!*³⁾ acést'a intru atat'a e de lipsa, incatu fora de acést'a descoperire — marturisire — e cu nepotintia a dobandi iertarea pecatelor, — pentru cá preotulu necunos-cîndu starea sufletésca a omului nu-'lu pote deslega, si decumva nu se desléga nu-i se potu iertá pecatele.

¹⁾ Ev. Joani c. V. v. 14.

²⁾ Ev. Luc'a c. VII. v. 50.

³⁾ I. Moisi c. III. v. 4.

Pentru ace'a si S. Joanu Evangelistulu ne îndemna la marturisire ca la cea mai delipsa cerintia spre iertarea pecatelor candu dice: *de ni vomu marturisi pecatele, -credintiosu si dreptu este Ddiu cá se ni ierte noué pecatele, si se ne curatiésca de tota nedreptatea.*

Despre acést'a marturisire a pecatelor, — care e a patr'a cerintia a penitintiei adeverate voiu a ve vorbi astadi aretându-ve I) cá marturisirea pecatelor e fundata de insusi Ddiu si intarita de Isusu Christosu spre mantuirea noastra, si II) cum trebuie se fia marturisirea noastra. Fiti cu atentiune! —

In testamentulu vechiu aflamu doue fapte momentose, cari dovedescu cá Domnedieu totudeaun'a a pofritu dela omu cá se-si recunosca pecatele si se sf-le marturisésca càindu-se dein anima pentru ca a vatematu cu acelea pre Ddiu, — prin urnare marturisirea pecatelor este o detorientia santa a omului pecatosu.

Adamu calcându porunc'a lui Ddiu in paradisu (raiu) a comisu pecatulu stramosiescu, in urmarea carui'a indata s'a stêrnitu in elu mustrarea conscientiei si densulu cunos-cându-si pecatulu, s'au rusínatu si a voit a se ascunde din-naintea faciei Domnului, — care luandu-lu la intrebare si provocându-lu la marturisirea pecatului i-i dise: *Adamo unde esti?* éra Adamu a respunsu: *Domne auditámu viersulu teu si m'amu spaimentatu, pentru-cá sum golu si m'am ascunsu!* atunci l'a intrebatu Ddiu: *Cene ti-a spusu tie cá esti golu, déca nu ace'a cá ai mancatu din pomulu celu opritu?* La ce vediéndu Adamu cá nu pote negá, nu se pote ascunde din-aintea lui Ddiu celui atotu-sciutoriu a inceputu a se marturisi a spune cum s'a intemplat totu lucrulu. invinovetiéndu pre muierea s'a ¹⁾.

¹⁾ I Moisi c. III. v. 10--12.

Asemenea a adusu Ddieu pre Cainu la cunoscerea si marturisirea peccatului seu, intrebându-lu dupa-ce a omoritu — ucisu — pre fratele seu Avelu: *unde e Avelu fratele teu? ce ai facutu? sangele fratelui teu striga respaltire la ceriu!* la ce a respunsu Cainu: *Domne! mai mare e peccatulu meu decatu se fiu demnu de iertare* ¹⁾.

Éca I. m., acestea suntu celea doue fapte insemnate din testamentulu vechiu, prin cari ne aréta Ddieu, cà dela amendo a poftitu cunoscerea si marturisirea peccatelu s'ale.

Marturisirea peccatelu, precum in legea vechia, asié si in dilele lui Christosu si de atunci pana astadi a fostu si este un'a dintre celé mai sante detorintie a fiecarui crestinu, ce apriatu aréta s. Scriptura a testamentului nou, — asié la Santulu Ev. Mateiu c. III v. 6 se dice cà o multíme de Judei a mersu la Joanu si: *s'au botezatu dela dînsulu in ap'a Jordanului, marturisindu-si peccatele s'ale.*

In marturisire, cá intru unu semnu vediutu, a asiediatu Domnulu nostru Isusu Christosu darulu santu de a se poté curatî omulu de peccate fiindu ca marturisirea nu e alt'a, decatu recunoscerea si descoperirea cu parere de reu a tuturoru peccatelu facute.

Detorintia de a ni marturisi peccatele este o detorintia santa, demandata de Isusu Christosu, mantuatoriulu nostru, ce adeveresce sant'a scriptura si intrega *invetiatur'a san-tei biserice si anume:*

Isusu Christosu a asiediatu si rînduitu scaunulu san-tei marturisirii dicîndu Apostoliloru sei: *luati spirítu santu, càrora veti iertá peccatele ierta-li-se-voru, si caror'a le veti tiené tîenute voru fi!* ²⁾ prin cari cuvinte Christosu da Apos-

¹⁾ I Moisi c. IV. v. 9—11. ²⁾ Ev. Joanu c. XX. v. 22.

toliloru si urmatoriloru loru — preotiloru — potere de a judecá si a iertá pecatele, celoru cari se pocaiescu cu a-deveratu, — pentru-cá unde nu este acusatariu (pîrésiu) acolo nu este lipsa de judecatoriu, — adeca decunva peccatosulu insusi nu se caiesce, nu se acusa (pîrêsece) pre sene de pecate, preotulu nu-lu pote judecá cu a-deveratu si neci lu pote deslegá, si asié neci iertare nu pote cascigá.

Si precum mediculu (doftorulu) numai asié pote prescrie medicina (leacu) folositoriu, decunva morbosulu 'si spune dorerea si-'si aréta ranele trupului seu, — asié si mediculu (doftorulu) sufletescu adeca preotulu numai asié pote vindecá ranele sufletului — pecatele — decunva le cunosce acelea bine in marturisive.

Cumca marturisirea e singurulu mediulocu, prin, care potemu dobandi iertarea peccatorulu a-deveresce si itréga invetiatur'a santei baserece, asié:

Santii Apostoli totudéuna au ascultat marturisirea crestiniiloru celoru de antái cari veniau la ei a-si marturisi peccatele si a se cà de ele, — asié in faptele Apostoliloru se cetesce ca: *multi din cei credîntiosi au venitu marturisiindu-si faptele s'ale?* ¹⁾ ce abuna séma nu se pote intielege despre alt'a decat despre marturisirea peccatorulu.

Totu acést'a o a-deverescu si toti Santii Parinti, asié s. Clemente din veaculu antái dice: *Celu ce are grigia de sufletulu seu, acelu'a se nu-i fia rusine a-si spune peccatele s'ale celui mai mare, cá se cascige curatirea acelor'a éra s. Vasiliu dice: Noi acelor'a trebuie se ni marturisiu peccatele nostre caror'a Ddieu li-a incredîntiatu administrarea sacramintelor — tainelor — s'ale adeca preotiloru alesi si santiti spre acést'a.*

¹⁾ F. A. c. XV v. 18.

Multu ratecescu si forte smintescu, dara acei necredintiosi a-i vécului de acum'a, cari in orbi'a ratacirei loru si in nepasarea loru catra sant'a religione a lui Christosu dicu, cumca marturisirea e numai cev'a iscodire omenésca, pre candu e lucru invederatu cà ace'a o-a intemeiatu in-susi Ddieu, si o-a intaritu Dlu nostru Isusu Christosu dandu potere preotiloru de a legá si deslegá pre pamentu.

Inse óre cum trebuie se fia marturisirea nostra, cá acea se aduca fruptu mantuitoriu inaintea lui Ddieu, vomu vede in partea

II.

Marturisirea nostra cá se fia deplina si fructuitoria, trebuie se fia: *intréga, sincera, respicata* si *preste totu* (generala).

Intréga e marturisirea, candu omulu 'si marturisesce tote pecatele s'ale celea grele dimpreuna cu numerulu si impregiurarile celé de lipsa, asemené si pecatele lesne iertatorie séu mici, si inca cu tota unilinti'a, pentru-ca: *anim'a infronta si umilita Ddieu nu o va urgisi!*¹⁾

Sincera va fi marturisirea atunci candu peccatosulu asia se va invinui (pîrî) pre sine precum se va cunosce a fi vinovatu inaintea lui Ddieu si a consciintiei s'ale, fora de a tacé vre unu peccatu si fora a se netedí si desvinovatí pre sine, cà-ci: *Celu dreptu pre sine se acusa!* díce Spiritulu santu. — Apoi I. m., in scaunulu santei marturisirii, nu inaintea unui omu, ci inaintea lui Ddieu se pîresce omulu peccatosu, deorece preotulu in scaunulu santei marturisirii cuprinde loculu lui Ddieu si numai dupace cunosce starea sufletésca a peccatosului pote torná balsamu de vin-

¹⁾ Psalmu 50.

decare pre ranele sufletului lui, — numai dupa ace'a pote aduce judecata dreapta, pote lega séu deslega pecatele omeniloru.

Respicata e marturisirea, candu asié vorbimu si ne respicamu inaintea preotului, in catu dinsulu ne intielege bine si cunosce starea sufletului nostru, éra pecatele le numimu dupa modulu si feliulu loru: ce pecate amu facutu si de cate ori? in contr'a porunciloru lui Ddieu si a bisericei si deosebi fiesce care in ce impregiurari si decate ori? s. a. —

Mai pre urma marturisirea nostra trebue se fia preste totu — *generalá* — adeca se repetímu tote marturisirile nedepinite, din cari adeca amu lasatu séu útatu vre unu pecatu micu séu mare, cà numai asié va fi marturisirea nostra leacu vindecatoriu pentru tote ranele sufletului nostru.

Si acum I. m., cunoscându iubirea lui Ddieu eatra noi pecatosii, care asié s'a ingrigitu de vindecarea nostra sufletésca, cunoscându folosulu celu mare alu santei marturisiri si cum trebue se fia ace'a cá se produca fruptu mantuitoriu pentru sufletulu nostru, — se urmàmú cu tota increderea sfatulu santului Apostolu Jacobu ¹⁾ care ne dice: *marturisiți-ve unulu altuí'a pecatele, si ve rogati unulu pentru altulu!* adeca, se ne apropiàmú cu tota increderea si se ajungemu mai de multe ori, dar celu pucinu odata in anu la preotulu nostru rônduitu, si decumva voimu usiorare, decumva voimu vindecare de ranele sufletesci — de pecate — se le aretamu acelu'a, se-i spunemu tota dorerea si nezasulu sufletului nostru marturisindu-ne tote pecatele nostre, — cà numai asia vomu poté dobandí, prin deslegarea dein partea acelu'a, iertarea tuturoru pecateloru nostre, bine insemnandu-ne,

¹⁾ Ap. Jacobu c. V. v. 16.

cà de ni vomu marturisi peccatele nostre, credintiosu si dreptu este Ddieu, cá se ni ierte peccatele, si se ne curatiésca de tota nedreptatea! AMINU.

V.

Despre facerea destulu.

De nu ve veti pocâi, toti asemenea veti perî!
Ev. Luc'a c. XIII. v. 3.

Domnulu nostru Isusu Christosu prin patimele si mórtea s'a a facutu destulu Parintelui cerescu pentru peccatele nostre, — inse întieptiunea nemarginita alui Ddieu nu voie-sce ca fora conlucrarea nostra se ne impartasiésca vrednicíeloru nefinite a lui Christosu cascigate cu patimele si suferintiele s'ale amare prin versarea scumpu sangelui seu pre lemnulu crucei de ocará, prin ce a solvitu pentru noi detori'a, ce noi nu erámu in stare a ó impliní, adeca ne-a mantuitu de pedéps'a vecinica, — pentru ace'a poftesce Ddieu cá si noi se facemu ace'a ce potemu, ce se implinesce si dela noi, adeca se suferimu cev'a pedépsa temporaria, — si decumva voimu a ne prémari impreuna cu Christosu trebuie se sí suferimu cu Christosu: *Celu ce vré se vindà dupa mine se se lapede de sine, se'si ié crucea s'a si se vindà dupa mine.* ¹⁾

Din cari cuvinte apriatu se întielege, cá de-sí Christosu a patimitu pentru noi, totusi ascépta dela noi, cá incatu atêrna dela noi se facemu destulu lui Ddieu pentru peccatele nostre, si asié se ne facemu vrednici de darurile suferintieloru lui. De unde urméza, ca pentru-cá penitinti'a nostra se fia deplina, — afora de parerea de reu si de marturisirea peccatoru, e neaparatu de lipsa sí facerea destulu pentru peccate.

¹⁾ Mateiu c. XVI. v. 24. —

Adeca, după ce amu cunoscutu peccatele; ne-au parutu reu, ne-amu căitu de ele, si prin cuvinte le-amu marturisitu deplinu acelea, se poftesce se avemu si voia tare de a face destulu pentru ele. — Că-ce, precum însămnă unu santu Parinte, parerea de reu ese din anima, marturisirea se face prin cuvinte, er' facerea destulu se implinesce prin fapte si numai asia va fi deplina penitinti'a nostra decumva vomu face destulu pentru peccate, le vomu urí si le vomu parasí acelea, *de nu ve veti pocali toti asemenea veti peri!* pentru-ce afora de celé patru parti ale penitintiei se poftesce si a cincea adeca *facerea destulu* pentru peccate.

Despre acést'a ve voiu vorbí eu astadi, aretandu-ve I. *ca de ce trebuie se facemu destulu pentru peccate, si II. Cum trebuie se facemu destulu pentru peccate.* — Fiti cu luare amente!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I.

Facerea destulu I. m., este o *désdaunare* cu care peccatosulu e detoriu atatu lui Ddieu pentru calcarea legiloru lui, catu si deapropelui pentru daun'a (pagub'a) ce i-au causatu, — ce atat'a însămnă, că noi suntemu detori a impleni totu, ce poftesce Ddieu dela noi, cá dela peccatosi, — éra deapropelui trebuie se-i restituimu daun'a causata, — adeca Ddieu poftesce dela noi facere destulu pentru peccatele nostre, si acést'a *pentru marirea lui Ddieu, pentru iertarea pedepseloru tempurarie si pentru incunginurarea mai departe a tuturoru peccatelor.*

Candu amu facutu noi peccatulu, amu vatematu si despretiuitu pre Ddieulu nostru, facându dupa placulu si voi'a nostra cea rea, inaltiându-ne mai pre susu de Ddieu, — pentru ace'a, candu voimu a ne intorce prin penitintia la Ddieu, trebuie se ne umilimu inaintea santíei s'ale facându

destulu séu impleindu faptele penitintiei, adeca canonulu impusu de preotu in sant'a marturisire, aretandu prin acést'a incatu pretiuimú si iubimú pre Ddiu Parintele indurariloru, si catu de reu ni pare cà prin pecate l'amu vatematu, propunendu-ne totu un'a-data cà in venitoriu vomu implení intru tote voi'a lui cea santa.

Si decumva mai inainte amu fostu asié de rei si nemultianitori incatu amu vatematu pre celu mai mare benefactoriu alu nostru, dela carea vemu totu benele, calcându in peciore legea si mandatele lui, — acum prin tienerea si implinirea acurata a mandatelor lui se ni aretamu iubirea si reverinti'a nostra catra densulu, — decumva mai inainte pentru nesce placeri peccatose si curundu trecatorie amu despretiuitu si pierdutu darulu lui Ddiu acum prin rogatiune, prin postu, prin ajutorarea scelorualipsiti si prin alte fapte bune trebue se ne nisuinu a ni cascigá éra-si darulu pierdutu, dovedindu cea mai mare veneratiune si supunere catra Ddiu datatoriulu a totu darulu, — si decumva mai inainte nu ne-amu infioratu a restigné de nou pre Christosu prin peccatele nostre, nemicu cugetându la patimele si mortea lui, acum prin abnegarea nostra, prin infrênarea pofte-loru si prin portarea crucei lui Christosu si prémarierea santu numelui lui se aretamu, incatu iubimú noi pre Christosu si ca suntemu gata a suferí tote pentru Elu, numai cá se potemu fi partasi vredniciloru lui.

Mai departe, facerea destulu e de lipsa pentru iertarea pedepseloru temporarie.

Ddiu iertându peccatele omului pocaitu, nu-i ierta totudeunadata si pedéps'a temporaria, — asié d. e. Ddiu a iertatu peccatulu lui Adamu si a Evei in paradisu, inse nu li-a iertatu si pedepsele temporarie, ci ei impreuna cu toti urmatorii

loru au avutu de a suferí multe bole si necasuri, ér' in urma si morte, ce pana astadi vedemu implinindu-se cu fiii lui Adamu. — asié si lui Davidu i-a iertatu Ddieu peccatulu, inse i-a facutu cunoscute prin profetulu Nathan pedepsele ce dupa ace'a a avutu a le suferí.

Si noi I. m., trebuie, cá dupa-ce Ddieu a fostu asié de induratu catra noi, de ni-a iertatu peccatele, se facemu destulu pentru peccate, adeca se ne pedepsimu pre noi insíne, cá numai asié vomu incungiurá pedepsele, cari dupa dreptatea lui Ddieu ar' trebuí se le suferimu inca in viétia acést'a. „*Éca te-ai facutu sanetosu, de ucumu se nu mai peccatuesci, cá se nu ti-se intemple cev'a mai reu!*“ díce Christosu catra bolnavulu vindecatu ¹⁾); éra s. Paulu Apostolulu díce: „*De ne-amu fi judecatu pre noi insi-ne, nu ne-amu fi osénditu!*“ ²⁾ BCU Cluj / Central University Library Cluj

In urma, facerea destulu e de lipsa si pentru incungiurarea mai departe a toturoruu peccatoruu, — pentru-cá noi constamu dein trupu si sufletu, si dupa trupu suntemu forte aplicati spre reu, si usioru si facemu reulu, decumva numai nu ne infricamu si nu ne tememu de pedéps'a ce urméza acelui'a, — fric'a si temerea acést'a de pedéps'a ne face a ne retiené dela multe rele, er' acést'a o lucr'a in noi facerea destulu, — asié d. e. furulu dupa-ce l'au prinsu odata si l'au pedepsitu, alta data se mai feresce, se retiene dela furtu, cá se nu fia dein nou pedepsitu.

Amu vediutu dein celea de pana aci, ca *facerea destulu* pentru peccate, e forte folositoria, — se vedemu mai departe *cumu trebuie se fia acé'a?*

¹⁾ Ev. Joanu c. V. v. 14.

²⁾ S. Ap. Paulu iu I Ep. c. Corinteci c. XI. v. 31.

II.

Atatu faptele penitintiei séu canonulu impusu de preotu catu si acele fapte, cari sí-le propune insusi peccatosulu, asié acuratu trebue se le implenimu, incatu acelea se produca fruptulu doritu adeca curatírea de peccate si indreptarea vietiei, la ce se poftesce că *facerea destulu se fia cu deplena umilintia* si cu cea mai mare *sirguintia si grigia* càci *Ddiu celoru mandri le sta in contra, er' celoru umiliti li dà daru.*

Si deorece preotulu in scaunulu santei marturisiri, cuprinde locul lui Ddiu, omulu care nu se supune preotului, nu lui, ca omu, ci lui Ddiu nu se supune, — er' Ddiu cunosce si patrunde si celé mai ascunse cugete si fapte ale omului; — asié dara precum furulu prinsu cu fapt'a si dusu la judecata se supune sentintiei judecatoriului, si precum celu morbosu se supune ordinatiunei medicului — de vré se se vindece, — asié trebue si omulu peccatosu se se supuna preotului, in scaunulu santei marturisiri, si se implinésca canonulu datu de preotu si inea asia precum i l'a datu preotulu, -- nu-i iertatu a-lu micusiorá séu a-lu schimbá cu alte fapte bune, decatu numai cu convoirea preotului, — pentru cà celu ce nu implinesce canonulu asié precum i l'a datu preotulu nu pre preotu 'lu insiéla ci, voindu a insiélá pre Ddiu celu atotu sciutoriú, se insiéla pre sine insusi.

Apoi I. m., noi trebue se implinimu canonulu *indata* dupa marturisire, decumva e cu potintia, pentru-cà de si traimu astadi, cine scie pre mane traí-vomu séu ba? de eate ori s'au intemplantu si se pote intemplá si cu noi, cà atunci candu neci cugeta omulu vine asupr'a lui noptea cea lunga in care nu pote lucra mai multu, la acést'a in-

templare detori'a nostra ar' remané pre ce'alalta viéti'a? dreptu ace'a I. m., cá nu cumva se avemu a suferí dincolo de mormentu pedéps'a reutatiei pentru care amu poté face destulu aici pre pamentu se nu intardíamu ci îndata se implinimu faptele penitintiei — canonulu — impusu de preotu, precum si tote faptele celea bune cari ni-leamu propusu noi însîne de buna voia si precum ori ce detoria, cu care e ingreniatu unu omu facia de altulu fia in bani gata séu in cev'a avere, e bine se i-o solvéscă catu mai curîndu séu la tempulu seu, — asié si detori'a sufletésca é cu multu mai bine a o restituí adeca a o impliní îndata dupa sant'a marturisire, — acést'a o poftesce dela noi si iubirea lui Ddieu, ma o poftesce chiar' si pacea si liniscea sufletului nostru.

Dar' insusi peccatosulu inca trebuie se-si ié ceva fapte bune — canonu — de implinitu, afora de celu ce î-i l'a datu preotulu, — cà-ci fia-care insu-si cunosce mai bine starea sufletului seu, si acést'a e mai cu séma unu indreptariu pentru omu: cum si prin ce felu de fapte bune trebuie se faca destulu pentru peccatele sale, — implinindu aceste fapte de penitintia cu tota umilinti'a, acuratéti'a si grigi'a, — cà numai asié va fi folositoria facerea destulu si penitinti'a nostra.

Ati auditu I. m. in Dominecele trecute si pana acum cà penitinti'a a fostu dela inceputulu omenimei si cà Christosu o a intaritu redicîndu-o la demnitate de taina, prin care omulu curatiêndu-se de peccate se face éra-si fiu lui Ddieu si mosteanu imperatiei ceresci, — ati auditu si intielesu si ace'a, cà la penitintia cá se fia deplina si folositoria se receru cincii lucruri, séu ca penitinti'a are cincii recerintie de capetenia si anume: trebuie se ne *ispitimu* bine

conscienti'a sufletului despre faptele si viéti'a nostra trecuta, cá asié cunoscându pecatele *se ne cáim*. *se ne para reu* din anima de ele, si se le *marturisim* deplinu, — apoi se ne *propunem* tare a ne indreptá viéti'a si a nu mai pecatui si mai in urma se *facem* *destulu* pentru pecate, déca acestea cinci recerentie ale penitentiei le vomu impleni cu tota acuratéti'a atunci vomu dobandi fruptulu mantuirei curatirea sufletelor noastre.

Si acum I. m., cunoscându tote recerintiele penitentiei adeverate si fruptitoare, se alergamu cu tota increderea la acestu isvoru de vindecare mai alesu in dilele aceste de indreptare a santului postu, curatîndu-ne sufletulu de pecate si foradelegi, cá asié spalati si curatîti in bai'a acést'a de mantuire, se ne potemu impartasî cu vrednicie in manca-rea angerésca, adeva in santu trupulu si scumpu sangele lui Isusu Christosu spre intarirea sufletului si a trupului nostru. AMINU.

Pro memoria.

Educatiunea morala e cea mai sublima opera umana, e continuarea operei divine, creatiunea sufletului. *Dupanloup.*

Relegiunea corege erorile, reprima viciurile nascunde, incurageza pre suferindi si face se domnésca ordinea si pacea in societate. — Se fimu siguri cá *nu póte existá morala fora relegiune*, si ca prin urmare unu populu fora relegiune nu póte avé neci moralitate.

Virtutea singura aduce pre omu in stare de a-si indepleni bene functiunile ce-i impune positiunea s'a sociala. *Virtutea* singura f-i póte procurá amórea pentru una gloria adeverata si solida; ea numai f-i póte inspirá amorulu de patria si neinteresarea de a preferá totu-de-un'a benele publicu, benelui privatu. *Virtutea* singura este care-lu conserva liberu, care-lu redica mai pre susu de tote lingusirile, de tote amenintiarile si de tote nenorocirile, care-lu opresce a cedá la injustitia, ori-cátu de puternica si fuzgrozítóre ar' fi; care-lu deprinde in fine cá se ocolésca una gloria mincinosá si efemera, ce se evaporéza cá fumulu.

I. P. Heliade.

DISCURSURI ASUPR'A RETORICEI SACRE.

(Fragmentu din o *Retorica Sacra*, ce se
prepara pentru tipariu. *)

**Locurile oratorice interne, cari areta, ce este obiectulu
privitu in sine ensusi.**

INTRUDUCERE.

(Bazeric'a universitatii genului omenescu. In ea doctori preotii.
Diplom'a loru: „Euntes, docete!“ Argumentele necesarie. Repertoriile
argumenteloru: Locurile oratorice).

In faci'a aceluor palate monumentale, cari su ilustrulu
nume de *academie* si *universitati* le-a redicatu si continua
a le redica insufletirea poporeloru ca totu atate focularie
ale sciintieloru si artiloru; sentiu o adevrata placere ce-
resca, a-mi pote inaltia ochii la acelu minunatu institutu
de invetiatura, la acea minunata scola universala, adevra-
ta „*Universitate*“ in sensulu celu mai escelinte alu cu-
ventului, pentru tote poporele si pentru tote secele, inte-
meiata prin mane domnedieesci, prin care voi marele ei
fundatoriu a lucrá renascerea, luminaarea si inaltierea in-
tregulu genu omenescu; depre ale cari-a catedre nu intie-
leptiunea vana si ingamfata a lumii, supusa: „*omni vento
doctrinae*“ (Efes. IV. 14.) vestesce cuvintele sale, care su

*) Aflu, si va afla de siguru facare observatoriu atentu, ca
elocintia sacra la noi romanii e in totala decadintia. Ce pote fi
ore caus'a, ca astadi, candu vedemu cu mangaiare, ca clerulu ro-
manu se impartasiesce in darurile unei educatiuni mai inalte, mai
apte, pentru de a-lu prepara la sublim'a sa misiune, cauta se con-
statamu totusi acesta trista decadintia?! Me insielu ore, deca cercu
acea cauza in *defeptulu cunoscintieloru retorice*? Odinióra *studiulu
Retorice* era privitu si in scolele nostre ca unu midilocu pretiuitu,
chiaru necesariu pentru cultivarea sufleteloru june, fora care cul-
tur'a loru se considera defeptuosa, neperfepta. Si astadi?! Astadi
spiretulu materialu alu tempulu, in care traimu, da preferintia
sciintieloru reale, si bieta *Retorica* strintorita intr'unu anghiu, mul-
tiamesca, deca mai e tolerata! Raspundeti on. leptori! cari ati
absolvitu de 3 decenie incece scolele, ce alta a fostu totu *cursulu*

numele adevărului adese vendiaresce marf'a falsă a rateciloru mintii intunecate; și întieptiunea nefinită graiesce popóreloru, ale cari a enuntiatiuni suntú ensusi adevărulu eternu și neschimbatu „*Sermo tuus veritas*“ (Joanu XVII. 17).

Și prin cine graiesce?

Graiesce prin buzele doctoriloru, cari ensusi domnedieescu fundatoriu alu bisericeii i-a consecratu și deputatu spre ministeriulu sacru alu Evangheliei cu plenipotinti'a sa, în numele seu!

„*Euntes docete!*“ Mergându invetiáti! (Mat. XXVIII. 19). Éca decretulu domnedieescu, éca diplom'a nóstra, care ne constituie doctori ai popóreloru!

Dar' pretinde óre domnedieescu autoriu alu sublimelorú invetiature evangelice o credintia orba? Elu, care a creatu în noi ratiunea, vre elu óre dela noi o supunere, o capitulare fora ratiune? Elu, ale carui opere tóte pórtá imprimatu în sine sigilulu unei nefinite întielegintie, vre elu óre dela noi, fapture plasmuite dupa tipulu și asemnarea sa, adoptarea invetiaturelorú sale fora judecata, fora întielegintia?! Au nu ne vestesce elu ensusi prin marítulu seu apostolu, că ascepta dela noi o credintia rationala? „*Rationabile sit obsequium vestrum!*“ (Rom. XII. 1).

Déca probarea e unu elementu necesariu a ori-ce discursu oratoricu: „*Probare necessitatis est*“ (Cic. De Orat. 21.); cu câtú mai virtosu cauta se fía privita probarea, argu-

de Retorica, ce l'ati facutu, decâtú unu *sinopticu agregatu de regule sece*, propuse spre *memorisare*?! E bene, intrudusu-v'a acele în misteriele compunerii și ale cuventarii?! Nu acést'a-e scóla, în care se crescú oratorii! Dar' pote că se repara pentru fitorii preoti în *institutele teologice*, ce'a ce nu li s'a datu în gimnasia?! Eu ve marturisescu cu dorere, că afora de *liturgi'a sacra* nu cunoscu studiú mai desconsideratu în institutele nóstre teologice, decâtú chiaru *Retoric'a*?! Éta pentru ce la noi nu aparú neci *Massiloni*, neci *Bossueti*, neci *Flechieri*. Ensusi *Petru Maioru*, crescutu în alta scóla, decâtú generatiunea moderna, stá pe piedestalulu, unde l'a redicatu operele sale oratorice, pana astadí fora rivali!

A repará acestu defectu, împreunatu cu atâte daune spiretuale ale credintiosiloru, si nu numai ale credintiosiloru, ci și ale

mentarea, ca o parte esentiala, nedispensabila in predicarea aceluia sacre adeveruri, cari tîntescu a ne conduce in o lume nouă, in care, in daru se întarîta, nu pôte strabate privirea ochiloru moritori; cari combatendu patimele si prejudeciile cele mai familiare naturei nostre corupte, atacandu-ne in ensasi natur'a noastră, lucra a ne scôte pre noi din noi ensîne, spre a ne straformă in o noua faptura, cu noua anima, cu nou sufletu?! „*Facite vobis cor novum et spiritum novum.*“ (Ezech. XVIII. 31).

Retorii pentru de a usioră oratoriloru argumentarea, pentru de a-i conduce ca de mana in inventiunea materiei propunende si a probeloru necesarie, statorira diferite momente, asia numite: „*locuri oratorice*“, la lumin'a caroru lucrulu pôte fi privitu din tôte respekturile, atātu interne, câtu sî externe; cari prin urmare suntu că totu atâte *reptorie, magazine* ale inventiunii oratorice; seau cum le numesce Cicerone: *totu atâte scanne ale arguminteloru: „argumentorum sedes.*“ (In partit. Top.)

Locurile oratorice interne ne scotu argumintele din ensusi fondulu materiei pertraptande, cum se dîce: „*ex visceribus causae*“, din anim'a, din maruntaii causei, sî deservescu parte 1. spre a aretă, *ce este lucrulu privitu in sine ensusi?* cum e: *Definitiunea, Enumerarea partîloru, Genulu si speci'a, si Etimologi'a* seau notarea numelui.

parte 2. spre a aretă, *ce este lucrulu in reportu cu*

literaturei, care la alte popore operele oratoriei clasice le numera intre ornamentele sale cele mai pretioase, va fi scopulu *Retoriceii*, care o preparămu pentru tipariu intr'unu calibru mai estinsu su titlulu: „*Discursuri asupr'a Retoriceii Sacre.*“

Nu o preparămu pentru scola. Nimicu mai pucinu cetitu de barbati absoluti, maturi, decātu unu *Manualu scolastecu!* Dar' noi voimu, ca acést'a opera a osteneleloru nostre prolongite ani întregi, se fia cetita; cetita cu ace'a placere viuă, care se-i provóce pre on. leptori sî prin acést'a se le devina unu isvoru de *continua cultivare in artea oratorica.* Conformu acestui scopu, indegetatu si prin titlulu cartii: „*DISCURSURI*“ etc. dorimu se fia judecate sî aceste *specime de proba*, cari venimu a le publică in colónele acestei foie.

Autoriulu.

altele? cum e: *Caus'a, Efectulu, Cercustorile, Antecedintiele* si *Consecintiele*.

parte 3. spre a aretá, ce este lucrulu in comparatiune, in paralelu cu altele? cum e: *Comparatiunea, Similitudinea* si *Contrariulu*.

Vomu supune apretiuirii on. leptori deocamdata: *Locurile oratorice, cari areta, ce este lucrulu privitu in sine ensusi?! cá o mustra din opulu, ce 'lu preparámu pentru tipariu.**)

A) DEFINITIUNEA.

1. Definitiunea in genere, si cea filosofica in specie.

[Cicerone despre Definitiune. Definitiunea filosofica prin genu si diferentia. Esemple. Artea definitiunii in ce repusa? Platone batjocuritu pentru definitiunea facuta despre omu].

O recerintia principala pentru fiacare discussiune, a fi in curatu cu lucrulu, despre care e vorba; ce'a ce se face prin definitiune.

Ce e definitiunea?

Lasu se respunda marele maiestru alu artii oratorice, Cicerone: „*Definitio est earum rerum, que sunt eius rei propriae, quam definire volumus, brevis et circumscripta explicatio.*“ (2 de Orat.)

Éca dar' definitiunea: o scurta, cercuserisa espicare a naturei unui lucru; seau cum se esprime Cicerone in altu locu: „*Oratio qua quid sit res explicatur.*“ (in Topic.)

Filosofi'a pretinde a definí fiacare lucru strinsu prin *genulu seu si diferinti'a sa*, esprimendu *genulu* lucrului, care i este comunu cu alu altoru lucruri (*genus proximum*),

*) In „Amvonulu“ nostru din 1868 am datu unu ciclu intregu de atari mustre din *partea II. a Retoricei Sacre*, care este: *Dispusestiunea*, si care se ocupa cu arangiarea materiei in ordu si planu metodicu. Si din acele, si din aceste usioru si-voru poté formá on. leptori idea despre metodulu, in care deducemu acést'a opera a nóstra; in care dorimu a le dá in aliantia nedespartíta *utilulu* cu ce'a ce *desfeteza*, dupa cum ne invétia strabunulu *Oratiu*: „*Miscuit utile dulci.*“ Am pusu destinsu pondu *pe esemple*, cari nu numai ilustra si espicia regulele, ci totu odata tindu on. leptori multe si frumóse idee, de cari se voru poté servi cu mare succesu ici colé in predicele sale. Aut.

apoi adaugundu ceva proprietate speciala a lui, prin care diferesce de alte lucruri (differentia specifica, differentia ultima); ce'a ce se numesce *definitiuine filosofica* seau *esen-tiala*. Astfeliu definim cu Cicerone *elocinti'a*: „*Eloquentia est ars accomodate dicendi ad persuadendum*“ adeca: *elocinti'a e artea persuasiunii prin cuventare acomodata*. Ac'i prin „*ars*“ se desémna genulu, ce'a ce i este comunu elocintiei cu celealalte arti, cu pictur'a, music'a etc. éra „*accomodate dicendi ad persuadendum*“ este diferinti'a speciala, prin care elocinti'a se distinge de pictura, de musica, si de tóte celealalte arti.

Ce este p. e. omulu?! Respondemu cu definitiuinea cunoscuta: „*Omulu e animalu rationalu*“ seau cum mai place unui mare apologetu modernu alu crestinismului, filosofulu francesu Aug. Nicolas: „*Omulu este animalu relegiosu*.“ In ambe aceste definitiuni cuventulu „*animalu*“ areta genulu comunu, caruia apartiene omulu; éra „*ratiunabu*“ seau „*relegiosu*“ desémna proprietatea speciala, prin care elu difere de alte animale. Seau deca respingemu acést'a definitiuine indignati, pentru-cà in dens'a genulu se iea dela partea inferióra a omului, prin ce'a ce elu devine redusu la clas'a animaleloru; éra partea lui mai nobila, *sufletulu ratiunabu* se considera numai de *diferintia speciala*, ca si candu ce'a ce e parte principala in omu, nu ar' fi alta, decâtu unu simplu atributu, prin care se se distinga de cele alalte animale; 'lu potemu definí mai cuvenintiosu cu unii filosofi crestini mai moderni: „*Omulu este spiretu unitu personalminte cu corpulu organicu*“; in care definitiuine prin „*spiretu*“ indegetàm *genulu*, care i este comunu cu angerii, inaltiandu-lu astfeliu dupa genulu seu din cerculu fiintieloru brute pe sublimulu piedestalu, unde locuescu spiretele curate; éra prin „*unitu personalminte cu corpulu organicu*“ desemnàm *diferinti'a speciala*, prin care se distinge de fiintiele spiretuale, sí este ce'a ce este, adeca: *omu*, sí nu angeru. neci diavolu.

Cine nu vede din aceste, cà tóta artea, tóta forti'a acestei definitiuni e repusa in notarea proprietatii distin-

ctive a lucrului, ce se definesce, prin care acel'a se separa naturalminte de totu ce nu e elu, încâtu ascultatorii cunoșcându-lu numai decâtu, eschiamo: *éca-lu, acest'a e!*

Scapandu din vedere acést'a proprietate carapteristica, substituindu-o prin vre-o trasura secundaria, definițiunea va fi defeptuosa, adese ridicula, de care usioru se va servi petulanti'a ori reutatea, a-si face glumele sale pe cont'a reputatiunii nostre, patîndu-o sî noi cá odinióra *Platone* cu definițiunea omului.

Cum o sî patî *Platone*? Ve aduceti aminte on. cetitori, cum acestu frumosu ingeniu alu antecitatii, care elu celu de antâin numi pre omu: „*sufletu, care are trupu*“, intr'o óra de slabitiune alunecà a-lu definí: „*animal bipes et implume*“, animalu cu dóue petióre si fora pene. Si éca cum siedea la o ocașiune in midiloculu invetiaceiloru sei, elu vestindu-le cuvintele intieptiunii cu insufletírea, ce are consciinti'a misiunii sale inalte, éra acestia ascultandu-lu setosi de invetiatura, dintru odata se deschide usi'a, cade unu cocosiu ciupelitu la petiórele lui *Platone*, si celu ce-lu aruncáse, *Diogene* ciniculu, dusmanu alu academiciloru, rídiendu-i in facia, striga dela usia cu o nimicitoria ironia: „*En hominem Platonis*“, éca-lu omulu lui *Platone*!

Vechia istorióra, care se ne deservésca de invetiatura, spre a nu cadé sî noi in ace'asi eróre!

2. Definițiunea oratorica.

[Oratorii numai doctori? Si pescari. Veritas pateat, placeat moveat. Definițiunea oratorica. Diferinti'a între Definițiunea filosofica si cea oratorica. Esemple].

Dar' ajunge ore totdeuna acést'a definițiune filosofica spre scopurile elocintiei in genere, si ale elocintiei sacre in specie?!

Fora indoieia o definițiune acést'a, apta a presentá lucrulu astfelu, precum acel'a este dupa natur'a sa; apta, a *invetiá*.

Suie-se inse oratorii basericesci in amvonu numai pentru de a *invetiá*?!

„*Euntes docete!*“

Dar' au nu totu acel'asi ddiescu Maiestru alu nostru care ne-a deputatu de doctori ai poporeloru su nimbulu autoritatii sale ddiesci, ne-a pusu totu odata sî pescari, venatori ai ómeniloru? „*Faciam vos fieri piscatores hominum!*“ (Mat. IV. 19.)

Nu numai a invetiá ca filosoffi, ca adevverulu vestitu se apara in lumina curata naintea ascultatoriloru; ci a invetiá, ca se se misce, se se cutremure consciintiele, se se rapesca animele, se se ranesca spre viétia si se dé captive sufletele in retielele iubirii lui Ddiieu, eca problem'a concredinta oratoriloru sacri. Ei nu suntu numai doctori; ei suntu, trebue se fía in sênsulu celu mai escelinte alu cuventului „*piscatores hominum!*“!

Acést'a mare problema va fí deslegata cu sucesu, numai déca oratoriulu sacru va cuventá in metodulu indegetatu prin aceste cuvinte ale santului Augustinu: „*Id agit verbis, ut veritas pateat, veritas placeat, veritas moveat!*“ (De Doctr. christ. l. IV. c. 12.)

Éca din acestu motivu, din motivulu de a-si asigurá simpatihiele ascultatoriloru, sî miscandu-i a provocá capitularea loru deplina naintea adevverulu vestitu, oratoriulu sacru departe de a despretiú *defnitiunea filosofica* prin *genu* si *diferentia*, ba servindu-se sî ensusi de ea, unde i impune judecat'a intielépta, e necesitatu totusi adese a esí din conceptiunea abstrasa, in care se presenta lucrulu prin *defnitiunea filosofica*, si profitandu de libertatea, ce i tinde pusetiunea, si de midilócele, ce i le imbia artea, asemenea unui pictoriu íea penelulu imaginatiunii, si privindu lucrulu acusi din o parte, acusi din alt'a; acusi su reportulu causeru si alu efepturiloru, acusi su reportulu partiloru sale constitutive, alu ensusíriloru sale caracteristice si alu impregiurariloru sale speciale, fora a se perde in detaliuri menunte, si fora a se abate la trasure secundarie, cari nu stau in legatura intima cu natur'a lucrului, ce'a ce causandu distragere si disgustu, ar' periclitá efeptulu discursului, ficsandu-si ochii asupr'a trasureloru principale, cu o

alegere rigorósa, ce i dipta bunulu gustu, trage trasura langa trasura, pana ce lucrulu, ce traiesce in imaginatiunea sa, se desfasiura inaintea ochiloru ascultatoriloru in tóta realitatea si insemnatatea sa ca intr'unu frumosu tablou, care frapa, misca, rapesce!

Definitiunea filosofica restrinsa intre marginile regulorulu severe ale logiceii, se multiamesce a dá o esplicare simpla, séca a lucrului; in termini pucini, determinati. *Definitiunea oratorica* pasindu pe cale mai deschisa in mersu liberu si maiestosu, desemna natur'a lucrului prin colectiv'a presentare a mai multoru trasure ale sale, intru o maniera mai eleganta si intru o limba alesa, ornata, servindu-se nu odata de figure víue, cutezatorie.

Definitiunea filosofica se apropia numai de minte, ca se o lumina. *Definitiunea oratorica* vre a-si asigurá sí triumfulu, apucandu in puterea sa sí *anim'a*, cá se o subjuge adevărulu.

Pe scurtu: *Definitiunea filosofica* ne dá adevărulu simplu, golu, cá scheletu. Éra *definitiunea oratorica* ne propune adevărulu in ornamentu, ca corpu plinu de vietia sí putere. „*Sermo vivus et efficax.*“ (Evr. IV. 12.)

De unde *definitiunea oratorica* de comunu coincide cu *descrierea*, *perifras'a*, *parafras'a* sí *amplificarea* oratorica.

(Va urmá).

FERICIREA.

Unu scopu are totu omulu din léganu pana móre;
Tieranulu ce muncesce pe campuri cu sudóre,
Si domonulu din cetate; pastorulu de la munte,
Si regele ce pórtá corona p'a sa frunte;
O tnta au cu totii si numai o dorire;
Se guste-a t'a dulcétia o, dulce fericire!

Si totusi... fost'a candu-v'a tieranau séu imperatu,
Se dica fora jale in ór'a mortii s'ale:

„Me duc voiosu din lume, căci p'a vieții cale
Gasit'amu fericirea ce sinu-'mi a oftatu!?”

O! dulce fericire! speranția-amagiția!
Unu fluturu veselă esti tu aice pe sub sora
Er, noi suntem cu totii sburdalnici de copii . . .
Ambiamu noi! se te prindemu, dar' candu sosimu la tine
Tu esti acum departe prin plaiuri mai senine,
Plutindu voiosu pe valuri de radie aurii.

In dar' te si ajungemu . . . A t'ale aripioră
'Si pierdu in man'a noștra cerescu farmeculu loră,
Si-acusi, fora de mila calcându-te 'n petioră
Ne dămu er' dupa altulu mai viu stralucitoru.

Intrég'a-ne vietia nu e decâtă o lungă
Si trista alergare din léganu spre mormentu;
Speranti'a blandu ne chiama, er' dorulu ne alungă
Pe urmele sperantie se totu pasimu oftandu.
Nimicu se 'ndestulésca nu pôte pe sub sora
A sufletulu nostru dorintie ardiestorie.

*Curata 'ndestulire, cerésca fericire
Aici in ast'a vietia atunci nu mai sentimu,
Candu — indemnati de-o sacra si sincera iubire —
Cu-a nostre fapte bune pe altii fericimu.*

De ce asia voiosu e pe bolta mandrulu sora?
Căci vietia la o lume dà cald'a lui splendore.
Chiar' dinsulu multu mai veselu e-'n di de primavéra
Candu radiele-i prin lunca mfi flori facu se resara,
Decātu pe tempulu ernei, candu jalnic'a natura
Inghiatia, si-alui radie nu potu a-i dá caldura.

*Ferice deci de-aceia, ce-aloru scumpe comori
(Că sora-le-alui radie, ce-alungă nóptea 'n diori)
Le folosescu in vietia mereu spre fapte bune
Scotiendu pe multi din nóptea de plansu si-amaratiune.
Precum in maiu, candu luce pe ceriu voiosulu sora,
De tota radi'a-i cresce prin vale câte-o flóre:
Asia totu faptulu nobilu e o sementia rara
Din care-a veseliei dulci flori au se resara.*

Petru Dulfu.